

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av vårdlandskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt till lämnande av underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas lagar som är centrala med tanke på inrättandet av en ny förvaltningsnivå med vårdlandskap och deras verksamhet, dvs. lagen om vårdlandskap, lagen om ordnande av social- och hälsovård, lagen om organisering av räddningsväsendet, lagen om ordnande av social- och hälsovård samt räddningsväsendet i Nyland och en gemensam lag om införande av dessa, lagen om vårdlandskapens finansiering samt förslag till ändring av lagstiftningen om kommunernas statsandelar, skattelagstiftningen, lagstiftningen om vårdlandskapens personal samt vissa lagar som gäller den allmänna förvaltningen.

Syftet med reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet är att minska skillnaderna i välfärd och hälsa, trygga likvärdiga och högklassiga social- och hälsovårdstjänster och tjänster inom räddningsväsendet, förbättra tillgången till tjänster samt tjänsternas tillgänglighet och säkerhet, trygga tillgången på yrkeskunlig arbetskraft och svara på de utmaningar som förändringar i samhället för med sig och bromsa kostnadsökningen.

Enligt propositionen ska det i Finland bildas 21 vårdlandskap till vilka de uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som kommunerna för närvarande ansvarar för överförs. I Nyland avviker ansvaret för organiseringen av social- och hälsovården och räddningsväsendet från lösningen för det övriga landet så att Helsingfors stad dock fortfarande har ansvaret för att ordna tjänsterna. I Nyland ansvarar också fyra vårdlandskap för ordnandet av tjänsterna och inom social- och hälsovården dessutom HUS-landskapssammanslutning. Ansvaret för att ordna hälso- och sjukvård ska fördelas mellan vårdlandskapen, Helsingfors och HUS-landskapssammanslutning på det sätt som fastställs i lag och i avtalet om ordnande av social- och hälsovården.

Miljö- och hälsoskyddet samt främjandet av välfärd och hälsa ska fortfarande höra till kommunernas uppgifter, men uppgiften att främja välfärd och hälsa ska också höra till vårdlandskapen. Skolkurators- och skolpsykologuppgifterna inom elev- och studerandehälsovården överförs dock till vårdlandskapen.

Vårdlandskapen ska vara offentlighetsrättsliga samfund med självstyre inom sitt område. De nya vårdlandskapen motsvarar till sitt område de nuvarande landskapen, men i fråga om landskapet Nyland och de kommuner som hör till Östra Savolax sjukvårdsdistrikt görs det en avvikelse från den nuvarande landskapsindelningen. Vårdlandskapens högsta beslutande organ är vårdlandskapsfullmäktige som utses genom val.

I lagen om vårdlandskap föreskrivs om vårdlandskapens verksamhet, ekonomi och förvaltning samt om granskningen av ekonomin. Genom lagen om ordnande av social- och hälsovården överförs ansvaret för att ordna den kommunala social- och hälsovården till de nya vårdlandskapen. Genom den föreslagna lagen om organisering av räddningsväsendet överförs organiseringsansvaret för det kommunala räddningsväsendet till de vårdlandskap som ska inrättas.

I syfte att säkerställa det regionala samarbetet och en ändamålsenlig servicestruktur inom social- och hälsovården bildas fem samarbetsområden. De vårdlandskap som hör till ett samarbetsområde gör vart fjärde år upp en samarbetsplan.

Det stadgas noggrannare om vårdlandskapens organiseringsansvar och mera skarpt avgränsad om möjligheterna att anskaffa social- och hälsovårdstjänster av en privat tjänsteproducent. I införandelagen föreslås bestämmelser om att sådana avtal om köpta tjänster som överförs till vårdlandskapet och som strider mot de bestämmelser om organiseringsansvar och köpta tjänster som föreslås i lagen om ordnande av social- och hälsovård är ogiltiga, om ett avtal inte kan ändras så att det blir lagenligt.

Det föreslås att statens möjlighet att styra social- och hälsovården och räddningsväsendet, vilka hör till vårdlandskapens ansvar, samtidigt stärks. Statsrådet ska vart fjärde år fastställa strategiska mål för social- och hälsovården. Vårdlandskapen bör beakta målen i sin egen verksamhet och även vid beredningen av samarbetsavtalen. Social- och hälsovårdsministeriet förhandlar dessutom årligen med vårdlandskapen om genomförandet av den social- och hälsovård som de ansvarar för att ordna. På motsvarande sätt ska statsrådet vart fjärde år fastställa de strategiska målen för räddningsväsendet, och inrikesministeriet ska årligen förhandla med vårdlandskapen om genomförandet av det räddningsväsende som hör till deras organiseringsansvar.

Vårdlandskapens verksamhet finansieras huvudsakligen med statlig finansiering och delvis med kundavgifter som tas ut av dem som använder tjänsterna. Bestämmelser om finansieringen finns i lagen om vårdlandskapens finansiering. Finansieringen bestäms kalkylmässigt i huvudsak utifrån vårdlandskapets behov av tjänster samt omgivningsfaktorer. Finansieringen av räddningsväsendet påverkas dessutom av en riskfaktor. Den statliga finansieringen är allmänna icke-öronmärkta medel för vårdlandskapen. När finansieringsansvaret överförs från kommunerna på staten, måste statens inkomster ökas och kommunernas inkomster minskas i motsvarighet till överföringen. Därför föreslås det att statens skatteinkomster ökas genom en skärpning av statens förvärvsinkomstbeskattning. Kommunerna åläggs att sänka kommunalskatten för att det totala skatteuttaget inte ska öka. Minskningen av kommunalskatten uppgår till 12,63 procentenheter i samtliga kommuner. Även kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna sänks och statens andel ökas i motsvarande grad.

Vårdlandskapet ska i princip inte ha rätt att ta upp långfristiga lån. Ett vårdlandskap kan dock inom ramen för en lånefullmakt som statsrådet beviljar ta upp långfristiga lån för finansiering av investeringar. Dessutom föreskrivs det om möjligheten att bevilja tilläggs lån för brådskande och nödvändiga investeringar. Vårdlandskapen ska utarbeta en investeringsplan för de investeringar som ingår i låneramen. Planen ska godkännas av social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet.

De ändringar som gäller beskattningen genomförs så neutralt som möjligt för de skattskyldiga. Beskattningen av arbete skärps inte och det totala skatteuttaget stiger inte.

Det föreslås att kommunernas statsandelar minskas i motsvarighet till de uppgifter som överförs och att de ändringar som följer av detta och av sänkningen av kommunalskatten begränsas genom en permanent bestämningsfaktor som tas in i statsandelssystemet och en utjämning av förändringen i statsandelssystemet.

Den personal som är anställd inom den kommunala social- och hälsovården och räddningsväsendet övergår med undantag av den personal som är anställd hos Helsingfors stad i anställning hos vårdlandskapen i enlighet med principerna för överlåtelse av rörelse. Personalen inom HNS-sjukvårdsdistrikt överförs till HUS-landskapssammanslutning.

Samkommunerna för sjukvårdsdistrikt och samkommunerna för specialomsorgsdistrikt för utvecklingsstörda samt deras egendom, ansvar och skyldigheter överförs till vårdlandskapen. HNS egendom överförs dock till HUS-landskapssammanslutningen och Helsingfors stads egendom överförs inte, men till denna del föreskrivs det att ekonomin ska särskiljas från stadens övriga ekonomi. Från kommunerna, med undantag för Helsingfors stad, överförs lösöre i anknytning till organisering av social- och hälsovården och räddningsväsendet till vårdlandskapen. För egendomsöverföringar betalas inte ersättning till kommuner eller samkommuner, utom i sådana fall där kommunens ekonomiska självstyrelse inskränks.

I lagen om vårdlandskap föreskrivs också om vårdlandskapens bolagiserade kompetenscenter för lokal- och fastighetsförvaltning, där staten kan vara delägare. Kompetenscentret ska ha till uppgift att förvalta ett gemensamt lokaldatasystem för vårdlandskapen och det kan också ha andra uppgifter som vårdlandskapen beslutar om.

I propositionen föreslås vidare att riksdagen godkänner en underrättelse i enlighet med artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse om att stadgan ska tillämpas på kommuner och vårdlandskap i Finland. Avsikten är att underrättelsen ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer tre månader efter den dag då depositarien för avtalen mottog underrättelsen.

De föreslagna vårdlandskapen inrättas så snart som möjligt efter det att lagarna har antagits och stadfästs. HUS-landskapssammanslutning bildas genom godkännande av grundavtalet. Det första landskapsvalet förrättas någon annanstans än i Helsingfors den 24 januari 2022. I det första skedet bereder vårdlandskapens temporära förvaltning och, när det vårdlandskapsfullmäktige som valts efter landskapsvalet inlett sin verksamhet, vårdlandskapen organiseringen av verksamheten samt personal- och egendomsöverföringarna tillsammans med kommunerna och samkommunerna så att ansvaret för att ordna social- och hälsovården, räddningsväsendet samt andra särskilt föreskrivna tjänster och uppgifter överförs på vårdlandskapen vid ingången av 2023.

De lagar som hänför sig till propositionen avses i huvudsak träda i kraft 2023. Lagen om införande av reformen avses träda i kraft den 1 juli 2021. Dessutom ska lagen om vårdlandskap tillämpas delvis omedelbart på vårdlandskapens verksamhet.